

Nr 32.

Ankom till riksdagens kansli den 5 april 1928 kl. 7 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner om arvsskattens utbyggande och omformande för åvägabrinning av en begränsning av de stora förmögenheterna m. m.

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 157 i första kammaren av herr *Möller* m. fl. och nr 270 i andra kammaren av herr *Hansson* i Stockholm m. fl., har hemställts, »att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning av det sätt, varpå arvsskatten bör utbyggas och omformas för att åvägabrinda en begränsning av de stora förmögenheterna och en jämnare fördelning av egendomen».

Beträffande motiveringen för detta förslag får utskottet hänvisa till den i första kammaren väckta motionen.

Det föreliggande förslaget avser att få till stånd en utredning i en social-ekonomisk fråga av grundläggande betydelse för den samhällsaskådning, som motionärerna företräda. Dess utgångspunkt är egendomens fördelning i det givna samhället, och det mål till vilket utredningsförslaget syftar är ett överförande till staten av en del av den nationalförmögenhet, som nu tillhör enskilda medborgare.

Utskottet.

För den skärpning av arvsbeskattningen, som förslaget innefattar, anföres sålunda icke det skäl, som brukar föranleda yrkanden om ökad beskattning, nämligen att behov av ökade inkomster för det allmänna gjort sig gällande. Motionärerna hava i sin motivering även behandlat frågan om fondering av arvsskattemedel, men icke heller vid anläggandet av denna synpunkt har det bärande motivet varit av statsfinansiell natur.

Tariffen för arvsskatten, sådan densamma nu gäller, grundar sig på beslut av 1919 års riksdag, som efter förslag av Kungl. Maj:t höjde skattesatserna. Frågan om fondering av den inkomst, som genom arvsskatten inflyter till statsverket, har varit föremål för riksdagens prövning. I samband med 1919 års förslag till höjning av arvsskatten avlät Kungl. Maj:t till riksdagen proposition (nr 344) om inrättande av en statsverkets kapitalökningsfond, till vilken skulle årligen avsättas sådana statsverkets inkomster, som inflöte av skatt å kapital. Såsom sådan skatt skulle enligt förslaget räknas bland annat arvsskatt. Sistnämnda proposition vann icke riksdagens bifall.

Såvitt för närvarande kan bedömas giva de rådande förhållandena icke särskild anledning att för ökning av statsverkets vare sig inkomster eller kapitaltillgångar ifrågasätta någon ändring i de grunder, efter vilka arvs-skatten nu utgår eller arvsskattemedlen disponeras. Icke heller för minskning av statsskulden, till vilket ändamål motionärerna tänkt sig att arvs-skattens ökade avkastning skulle finna en lämplig användning, synes något behov av ökade medel göra sig gällande. Därest det statsfinansiella läget kommer att framtvinga, att ökade medel ställas till statsverkets förfogande, lär spørsmålet om de utvägar som härför böra anlitas liksom ock om sättet för erforderlig beskattnings anordnande bäst bedömas med utgångspunkt från de förutsättningar, med vilka man har att räkna när frågan uppkommer.

Då de sålunda angivna skälen varit för utskottet avgörande, har utskottet funnit sig icke hava tillräcklig anledning att ingå i närmare bemötande av de övertväganden ur statsekonomiska synpunkter, på vilka motionärerna grundat sitt förslag. Utskottet har endast, för att antyda några av de synpunkter av principiell eller praktisk natur, ur vilka förslaget och den för detsamma anförda motiveringen giva anledning till anmärkning, velat ytterligare anföra följande.

Motionärerna hava enligt utskottets mening i sin motivering väsentligt underskattat den grundläggande betydelse för näringslivets utveckling och därmed för samhällets väl, som tillkommer kapitalbildningen i dess genom utvecklingen givna former. Icke heller hava, synes det utskottet, motionärerna tillräckligt beaktat kapitalets nutida stora rörelsefrihet och den nära liggande faran av kapitalflykt från länder, där staten gör alltför stora anspråk på de enskildas kapitaltillgångar. De praktiska svårigheter som skulle uppstå att fastslå, huruvida den förmögenhet, en avliden person efterlämnat, av denne förvärvats genom arv eller icke, synas oöverkomliga, liksom det knappast torde vara möjligt att avfatta sådana bestämmelser i ämnet, som icke med lätthet skulle kunna kringgås.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I: 157 av herr Möller m. fl. och II: 270 av herr Hansson i Stockholm m. fl., om arvsskattens utbyggande och omformande för åvägbringande av en begränsning av de stora förmögenheterna m. m., icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 27 mars 1928.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Johan Nilsson i Kristianstad, Bärq, Bergman, Wigforss, friherre Beck-Friis, K. Oscar Ericson i Obergå*, Björnsson, Leander, Månsson i Furuvik*, Johansson i Arkösund, Bengtsson i Kullen*, Nylander, Björklund, Wahlmark, Lithander, Olsson i Gävle, Henrikson*, Ericson i Boxholm, Ljunggren* och Nilsson i Hörby.

* Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Reservationer:

av herrar *Bärq, Wigforss, Björnsson, Månsson* i Furuvik, *Johansson* i Arkösund, *Björklund, Wahlmark, Olsson* i Gävle och *Ericson* i Boxholm, vilka anfört följande:

»Utskottets utlåtande över här förevarande motioner synes vara anmärkningsvärt ur den synpunkten, att det undviker varje diskussion av det i motionerna upptagna spörsmålet. Motionärerna ha riktat uppmärksamheten på ett av de mest framträdande och på samma gång mest oroande dragen i vårt samhällsliv, nämligen den djupa klyftan mellan rika och fattiga. De ha erinrat om följderna av denna medborgarnas klyvning i klasser med motsatta intressen. De ha trott sig kunna påstå, att en väsentlig del av den sociala oron har sin rot i den mycket ojämna fördelningen av egendomen, och att vi här sålunda ha att göra med ett av de stora hindren för en fredlig utveckling av vårt ekonomiska liv. Motionärerna ha utgått ifrån, att denna fråga om rikedom och fattigdom och den skarpa motsättningen dem emellan vore värd allvarlig uppmärksamhet oberoende av skiftande politiska eller ekonomiska åskådningar, och de ha föreslagit en skärpt arvsbeskattning såsom ett medel att begränsa de stora förmögenheterna och främja en jämnare fördelning av egendomen.

Utskottet ägnar icke ett ord i sak åt utgångspunkten för motionärernas yrkande, nämligen den ojämna fördelningen av egendomen. Då det i utlåtandet heter, att utredningsyrkandet gäller en 'socialekonomisk fråga av grundläggande betydelse för den samhällsåskådning, som motionärerna företräda', får man tvärtom intrycket, att hela frågan om rika och fattiga inte har någon verklig betydelse för den samhällsåskådning, som utskotts-majoriteten hyllar.

För reservanterna vore det frestande att endast konstatera ett dylikt öppet erkännande av majoritetens brist på intresse för ett av de allvarligaste samhällsproblemen. Men möjligt är ju, att utskottet med sina ord om motionärernas samhällsåskådning mindre åsyftat deras krav på en jämnare egendomsfördelning än deras förslag om förmögenheters indragning till staten. I detta senare fall hade man emellertid kunnat vänta

en diskussion av själva sakfrågan och ett anförande av de skäl, som kommit majoriteten att avvisa den av motionärerna föreslagna *metoden* att minska olikheten mellan rika och fattiga. En sådan motivering saknas alldeles. Tre hela satser i slutet av utlåtandet äro visserligen ägnade åt de 'synpunkter av principiell eller praktisk natur, ur vilka förslaget och den för detsamma anförda motiveringen giva anledning till anmärkning'. Men av dessa tre satser bygger den sista på en missuppfattning av motionärernas förslag, eftersom detta icke medför något behov 'att fastslå, huruvida den förmögenhet, en avliden person efterlämnat, av denne förvärvats genom arv eller icke', och i de båda första påstås helt enkelt, att motionärerna underskattat betydelsen av 'kapitalbildningen i dess genom utvecklingen givna former' och likaså underskattat riskerna för 'kapitalflykt'. Reservanterna äro medvetna om att en utskottsmajoritet har att följa sitt eget omdöme, då den avgör vilket mått av uppmärksamhet som bör ägnas de av en minoritet framförda skälen, men de kunna å sin sida icke underlåta att uttrycka den uppfattningen, att utskottsmajoriteten i förlitande på sin styrka i voteringen ansett det överflödigt att på allvar ge skäl för sitt avslag på motionerna.

Ty som skäl kunna reservanterna icke betrakta vad utskottet utöver de nu omnämnda satserna anför. Detta utgöres nämligen endast och allenast av ett konstaterande, att enligt utskottets mening en skärpning av arvsskatten icke är av nöden för att täcka statens behov av medel för löpande utgifter eller för amortering av statsskulden. Och denna utskottets mening kallas sedan för de skäl, som ' varit för utskottet avgörande', fastän man på föregående sida fullt riktigt fått läsa, att motionärerna *icke* för sina krav på skärpning av arvsskatten anförde motiv 'av statsfinansiell natur'.

Vad utskottet anser för sina avgörande skäl, riktar sig sålunda mot något som motionärerna aldrig anförde, och motionärernas verkliga motivering lämnas av utskottet öppet och avsiktligt åsido. Under sådana förhållanden kunna reservanterna inskränka sig till att med åberopande av den i omnämnda motioner framlagda motiveringen yrka bifall till den av motionärerna föreslagna utredningen.»;

samt, *mot vissa delar av motiveringen*, av herrar *Bergman, Leander* och *Ljunggren*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

»Det föreliggande förslaget — — — riksdagens bifall.

Såvitt för närvarande kan bedömas, giva de rådande förhållandena icke särskild anledning att för ökning av statsverkets inkomster eller kapitaltillgångar nu göra någon ändring i de grunder, efter vilka arvsskatten utgår eller arvsskattemedlen disponeras. Därest det statsfinansiella läget framdeles kommer att kräva, att ökade medel ställas till statsverkets förfogande, lärer spörsmålet om de utvägar, som härför böra anlitas, liksom ock om sättet för erforderlig beskattnings anordnande bäst bedömas med

utgångspunkt från de förutsättningar, med vilka man har att räkna, när frågan uppkommer.

Då de sålunda — — — enskildas kapitaltillgångar.

Slutligen må erinras, att motionärerna, av vilka några äro medlemmar av socialiseringsnämnden, knappast synas för ett ändamål som, enligt nämndens fjolårsredogörelse till finansministern, i sin väsentliga och grundläggande del redan är föremål för nämndens övervägande ('undersökning om nationalförmögenhetens fördelning') behöva påkalla någon ny utredningsapparat.»